

İZMİR'DE YERBİLİMLERİNİN TARİHÇESİ

O. Özcan Dora

DEÜ, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, ozcan.dora@deu.edu.tr.

İzmir'de genel jeoloji öğretimine ilk kez, 1955 yılında kurulmuş olan Ege Üniversitesi bünyesindeki Ziraat Fakültesinde, 1958 de Doç. R. Egemen tarafından başlanır. Daha sonra 1961 yılında Fen Fakültesinin açılmasıyla birlikte kurulan jeoloji Kürsüsünde 'Tabii Bilimler Programı' kapsamında temel ve uygulamalı jeoloji dersleri verilir ve jeolojik araştırmalara başlanır. Doç. Egemen'in bir trafik kazasında elim kaybıyla, 1964 yılında Almanya'dan emekli Prof. R. Brinkmann getirilir. İlköğretim elemanları M. Oğuz, E. Başarır, B. Sözeri ve Dr. A. Can'dır. Araştırma bölgeleri olarak yakın çevredeki Karaburun Yarımadası ve Menderes Masifi seçilir. Menderes Masifi'ndeki çalışmalarda 1964 de Fullbright bursuyla İzmir'e gelmiş olan Prof. Scotford'un önemli katkıları olur. 1965-67 yılları arasında öğretim kadrosuna Dr. H. Bremer, Dr. E. İzdar, O. Kaya ve Dr. O.Ö.Dora katılırlar. E.Ü. Fen Fakültesi Ek Pavyon II binasında faaliyet gösteren Jeoloji Kürsüsü bünyesinde küçük bir Jeoloji Müzesi de kurulmuştur. 1969 yılından sonra Fen Fakültesinde tek dallı 'Jeoloji Lisans' eğitimine geçilir. Lisans eğitiminin ilk yıllarında İ.T.Ü. den İ. Ketin, K. Erguvanlı, E. Yüzer, K. Ergin, N. Cantez gibi hocaların büyük özveriyle derslere gelmeleri eğitimin kalitesinin daha baştan yüksek tutulmasının başlıca nedeni olmuştur. Birer yarıyıl sürelerle İzmir'e gelen P. Paulitsch, St. Dürr, G. Strübel gibi yabancı hocaların eğitim ve araştırmaya yaptıkları önemli katkılar da yadsınmaz. 1972 de Prof. Brinkmann İzmir'den ayrıldığında, Jeoloji Kürsüsü öğretim elemanı, malzemesi ve araç-gereci açısından neredeyse tüm eksikliklerini tamamlamıştır. 1975 de önemli bir atılım yapılarak, E.Ü. Mühendislik Fakültesinde yeni açılan Yerbilimleri Bölümüyle ortaklaşa olarak 'Jeoloji Mühendisi' ve 'Jeofizik Mühendisi' öğretim ve eğitim programlarına geçilir. Bu programların son şekillerini almaları, 1978 yılında kurulan ve dört yıl faaliyet gösteren Ege Üniversitesi'ne bağlı Yerbilimleri Fakültesinde gerçekleşir.

1982 yılında 2547 sayılı "Yüksek Öğretim Kanunu" ile İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi kurulunca, Jeolojiyle ilgili tüm birimler Mühendislik Fakültesine bağlı "jeoloji Mühendisliği Bölümü" içinde toplanır ve gerek 'Jeoloji Mühendisliği', gerekse 'Jeofizik Mühendisliği' programları burada sürdürülür. Daha sonra 1991 yılında Jeofizik Mühendisliği bağımsız bir bölüm haline gelir. Halen kardeş bu iki bölüm, Buca-Tınaztepe'de aynı binada yerbilimlerinin güncel sorunlarına dönük eğitim vermekteler ve araştırma yapmaktadırlar. İzmir'de yerbilimleri eğitimleri, Prof. Brinkmann döneminden başlayarak halen yaygın arazi uygulamaları ve Üniversitenin Gümlüdür Tesislerinde jeolojik harita alımı ve çeşitli jeofizik ölçümlerin yaptırılmasıyla sürdürülmektedir. Jeoloji Bölümünde standard laboratuvarların yanında, yakın zamanda kurulmuş, radyometrik yaş tayinlerinde kullanılabilecek kalitede mineral ayıklanabilen modern bir kırma ve öğütme laboratuvarı, kaya ve zeminlerin fizikomekanik özelliklerini belirlemeye yarayan bir zemin – kaya mekaniği laboratuvarı ile parlatılmış ince kesitlerin sıvı ve gaz kaparımlarında her türlü soğutma ve ısıtma deneylerinin yapılabildiği modern bir mikroskopi laboratuvarı bulunmaktadır. Jeofizik Bölümünde öncelikli olarak depremleri anında algılayacak ve mümkünse önceden haber verebilecek sistemlerin kurulmasına çalışılmaktadır.

İzmir'de yerbilimleri alanındaki öğretim-eğitim ve araştırma faaliyetlerine, DEÜ Buca ve Torbalı Meslek Yüksek Okullarının yerbilimleri ile ilgili bölümlerinde verilen iki yıllık teknikerlik eğitimlerini ve uygulamaya yönelik çalışmalarını da eklemek gerekir. Ayrıca 1979 yılından beri, DEÜ Denizbilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü'nde deniz jeolojisi ve deniz jeofiziğine yönelik yoğun araştırmalar yapılmakta ve lisansüstü eğitimi verilmektedir. Omurgalılar Paleontolojisi alanındaki araştırma ve lisansüstü eğitimi ise, 1967 de kurulmuş Ege Üniversitesi'ne bağlı "Tabiat Tarihi Müzesi"nde gerçekleştirilmektedir. Tabiat Tarihi Müzesi ana gelişimini, 1972 ile 1981 tarihleri arasında Müdürlük görevinde bulunan Türkiye'nin ilk Omurgalı Paleontoloğu Prof. F. Ozansoy'un döneminde yaşamıştır.

Anahtar Kelimeler: Jeoloji, eğitim

HISTORY OF THE EARTH SCIENCES IN IZMIR

O. Özcan Dora

DEÜ, Mühendislik Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü; ozcan.dora@deu.edu.tr.

Teaching of Geology in İzmir was started first time, in 1955 by Assoc. Prof. Recep Egemen at the Agricultural Faculty of the Aegean University. Later on in 1961, general and applied Geology lectures were started to be given at the Geology subdepartment established in the Science Faculty as part of the natural sciences programme and geological research has also started then. After death of Assoc. Prof. R. Egemen in a traffic accident, Prof. R. Brinkmann was brought to İzmir from Germany in 1964 and M. Oğuz, E. Başarır, B. Sözeri and Dr. A. Can have joined the Geology department as lecturers in the following years. Karaburun Peninsula and the Menderes massive were chosen for geological research. Important contributions have been made to understand the local Geology by Prof. Scotford who carried out studies on the Menderes Massive during the 1 year he spend in İzmir in 1964 supported by the Fullbright. Dr. H. Bremmer, Dr. E. İzdar, O. Kaya and Dr. O.Ö.Dora joined the Geology Department as teaching members between

1965-1967.

A small Geology museum was established in 1969, in a single storey small building attached to the E.Ü. Science Faculty. Single Geology bachelor education begun in 1969 in the Science Faculty, as well. In the initial years of the Geology degree education, Prof. I. Ketin, K. Erguvanlı, E. Yüzer, K.Ergin, N. Canitez, A. Ercan from I.T.Ü. have come to Izmir regularly to give lectures as part of the Geology curriculum making great contribution to the teaching quality from the start. Additionally, the foreign lecturer and researchers P. Paulitsch, St. Dürr and G. Strübel who came to Izmir for one academic term each, have made important contributions to the teaching and research. In 1972, When Prof. Brinkmann left Izmir, the Geology department had reached to its full capacity in terms of teaching members and equipment with little deficiencies. In 1975 a common Geological Engineering and Geophysical Engineering teaching programme were adopted jointly with the recently formed Earth Science Department of the Engineering Faculty. These engineering programmes have taken their final form, when the Earth Sciences Faculty was formed in 1978 which lasted for four years. When the Dokuz Eylül University was formed in 1982 by the 2547 numbered higher Education law all the geological units were gathered within the Geology department of the Engineering Faculty. Thus, the previously formed Geological and Geophysical engineering programme have continued there.

Later on, in 1991, Geophysical Engineering has become an independent Department. At present two departments continue their teaching and research activities in the same building at Tınaztepe-Buca Campus of the DEU. Earth science education at Izmir, starting from Prof. R. Brinkmann's period to the present continues with major emphasis on field work. Geological mapping course take place around the Gümüldür social complex of the University and geophysical measurements are also made during field camp by using various geophysical equipments. Besides the standard laboratories there is a modern crushing and graining laboratory to prepare earth materials at radiometric age determination quality. There is a rock-soil mechanics laboratory to determine the engineering properties of the rocks and soils. Additionally there is a modern microscopy laboratory where every type of cooling and heating tests can be carried out on thin sections. Several seismic recording stations have been established in and around Izmir to record the earthquakes and also possible to predict the earthquakes before they take place.

It is appropriate to mention the DEU Buca and Torbalı Vocational Higher Schools where two years technical education and practical application given in earth science in Izmir. Additionally, since 1979, DEÜ Marine Science and Technology Institute has been carrying out research about the submarine Geology and geophysics, in addition to the postgraduate education. Vertebrate paleontology research and postgraduate research studies have been carried out at the Natural History Museum established in 1967 within the Aegean University. The main advancement of the Natural History Museum has taken place between 1972 and 1981 under the directorship of Prof. F. Ozansoy who happened to be the first vertebrate paleontologist in Turkey.

Key Words: Geology, education.